

Erindringer fra Organist Ludv. M. Lindemans Kunstreise til London 1871. Fortalt af O.T. Olsen.

Aftenen d. 22de August 1871 kom kgl. Hofskrædder Reiersen til mig med Anmodning om at komme opover til Natmandshaugen [= Galgeberg] næste Morgen og fotografere ham og hans Familie tilligemed hans derværende ny smukt beliggende Villa. Tidlig næste Morgen tog jeg min Randsel med iværende fotografiske Utensilier paa Ryggen forat møde frem til det bestemte Klokkeslet. Paa Trappen mødte jeg min gamle Musiklærer og faderlige Ven Organist Ludv. M. Lindeman. «Skal De du?» spurgte han. «Ja, som De ser», svarte jeg, men kastede Randselen af mig og førte Lindeman ind. Han saa helt andpusten ud. «Hvad staar paa?» spurgte jeg, «De ser saa anstrengt ud.» «Ja, jeg frygtede for ikke at træffe Dem, siden Veiret var saa godt; derfor næsten løb jeg. Men hør mig», fortsatte han, «Jeg har gjennem Direktør O. Pihl faaet Anmodning fra Komiteen for den internationale Kunstudstilling i Royal Albert Hall om at komme over som Repræsentant for Norge forat give Prøve paa norsk Musik i Royal Albert Hall, hvor et Kjæmpeorgel just er bleven opstillet. En lignende Anmodning er bleven sendt til de mest fremstaaende Orgelspillere i Europa om at komme og optræde som Repræsentanter for deres respective Land. Jeg har lovet at komme og skulde efter Bestemmelsen reise over Søen; men jeg føler mig ikke stærk nok hertil, og min paatænkte Reise vil gaa over Styr, hvis ikke De kan skaffe mig frem over Land i betimelig Tid.»

Med stor Interesse hørte jeg paa Lindemans Forslag og spurgte til hvilken Tid han maatte være fremme i London. Da han saa nævnte den 30te og jeg havde overtænkt Sagen, svarede jeg, at vi kunde naa frem, hvis vi reiste samme Dag med Aftentoget. I Tilfælde han virkelig vilde afsted og det paakrævet at have mig med, vilde jeg strax faa udført mit Arbeide og ordne mig til Reisen. Han maatte da i Dagens Løb anskaffe os de Legitimationer, Politipas for os begge paategnet af norsk og engelsk Myndighed. Kunde han saa tilveiebringe de nødvendige Reisepenge skulde jeg paa min Side være færdig at møde ham paa Østbanestationen til Aftentogets Afgang. Lindeman bifaldt mit Forslag, og uden Ophold traf vi paa hver vor Kant de nødvendige Forføjninger til Reisen. Til aftalt Tid mødtes vi saa paa Stationen, hvor Lindeman leverede mig de erhvervede Papirer som for yderligere Sikkerhed i Anledning den fransk-tydske Krig tillige var paategnet af den franske Consul. Fru Lindeman som med Børnerne havde fulgt med til Stationen, formanede os til at tage alle mulige Hensyn til Vort Velvære underveis og ønskede os saa Lykke paa Reisen.

Vore Pas kostede 1 Spd 8 sk og Billetter til Arvika 4 Spd 15 sk. Vi fik en pen og rummelig Coupe, havde det ønskeligste Reiseveir og var i Perlehumør ved Tanken paa de Reiseeventyr, vi gik imøde. Lindeman havde ikke tidligere været udenfor Fædrelandet, og det var naturligt nok, at vor Conversation for en stor Del dreiet sig om Folk og Forhold i de Byer og Landskaber vi skulde passere. Paa Charlottenberg spiste vi til Aftens og fortsatte saa videre Dagsreisen til Arvika hvor Toget overnattede. 24.8. Logis med Frokost her 1 Spd 21 sk. Her tog vi Billetter til Malmø 18 Spd. 90 sk; sendte et Telegram til Trondhjem 66 sk, spiste Middag i Falkjøping 1 Spd 64 sk, Aftens i Alvista 1 Spd 66 sk, hvorpaa Reisen fortsattes udover Aftenen til Malmø. Vi var hele Dagen igjennem begunstiget af det bedste Veir og kunde saaledes glæde os i Beskuelsen [af] de smukke vekslende svenske Landskaber, vi passerede og de udstrakte velkultiverede svenske Landskaber, der bare Vidnesbyrd om vort Nabolands høist udviklede Landbrug. 25.8. Logis med Frokost og Drikkepenge i Malmø 1 Spd 41 sk. Fra Malmø til Kjøbenhavn Billett 1 Spd 30 sk, deiligt Veir; paa Dampskibet over Sundet solblankt og stille glædede vi os over Synet af den livlige Skibstrafik og Konturerne af Sveriges og Sjellands Kyster, som længst i Nord syntes at flyde sammen. Malmø sank mere og mere i Havet bag os, efterhvert som Kjøbenhavns Taarne steg. Vi nød paa den 4 Mil lange Overfart et Par Tallerkener Bringebær 9 sk og satte efter en

Times Tid Foden i Land i vor forhenværende Hovedstad, der gjemme saa mange Minder fra vort flerhundreaarige Fællesskab med Danmark. Vi havde imidlertid ikke Tid til lange Betragtninger, tog i Hast en Cab, kjørte vort Tøi til Jernbanestationen, expederede Brev og et Par Telegrammer til Fru Lindeman og Universitetet i Kristiania 1 Spd 99 sk, og drak et Glas Øl 6 sk. Da vi paa Stationen fik vide, at Toget til Kiel afgik først om et Par Timers Tid, beholdt vi den leiede Cab og kjørte i denne Ventetid rundt om i Byen for at faa et flygtigt Indtryk af vor gamle Hovedstad. Denne Kjøretour og Skyds af Tøiet kostede os den uventet høie Pris af 2 Spd 88 sk. Efter de to Timers Kjøretour i Byen, kjørte vi igjen til Stationen, tog Billet til Hamburg 22 Spd 42 sk. Paa Jernbanetouren over Sjælland fandt vi nogenlunde samme Landskaber og Vuer som over det sydlige Sverige. I Korsør gik vi ombord i det ventende Dampskib, nød under Overfarten til Kihl nogle Smørrebrød for 38 sk, Kaffe i Kihl for 32 sk, og kom sent om Aftenen til en Jernbanestation i en af Hamburgs Forstæder i Byens nordlige Strøg. Her maatte vi overnatte i et daarlig Hotel for 5 Thaler 34 Groschen.

26.8. Næste Morgen tog vi Extraskyds fra vort Hotel gennem Hamburg og over Elben til Harburg paa Elbens Sydside. Denne Skyds kostede os 3 Thaler og 28 Groschen. Vi kom netop saa betids at vi naaede Exprestoget til Köln. Fragt hertil 15 Thaler og Spise underveis 1 Thaler. Strax vi med vort Tøi var installeret i et af Byens Hoteller, ilede vi afsted for endnu ved Dagslys at faa se den verdensberømte Kölnerdom. Det er i Sandhed et stort og herligt Bygværk med overvældende Rigdom paa Forsiringer baade ud- og indvendig, i Sandhed et Gudshus som kunde stemme Sindet til Andagt. Lindeman yttrede, at Besøget i Kölnerdomen opveiede fuldt ud Reisens Udgifter og Besvær.

27.8. For Logis, Drikkepenge og Skyds her 4 Th 25 Gr. Fragt til Bryssel 6 Th 26 Gr. I Bryssel maatte vi vente paa Togets Afgang til Calais i flere Timer, som vi nyttede til at se os om i den vakkreste Del af Staden, til Barbering og til Transport af vort Tøi gennem Staden til Jernbanestationen for Toget til Calais. 28.8. Logis og Spise 3 Th 50 Groschen 2 Th 60 Gr, Barberingen 50 Gr. Fragt til London 95 Franc. Paa vor Reise gennem Belgien havde vi behagelig Underholdning i vor Coupe af en Medreisende, en Flamlænder som ivrig tog sig af os paa Grund af vor manglende Sprogkundskab. Lindeman talte om sine Indtryk fra Kölnerdomen og jeg bemærkede, at dette herlige Tempel vilde tage sig endnu bedre ud udvendig naar dets Taarne blev fuldt færdige. Vor Flamlænder sat og lyttede til Samtalen og udbrød saa pludselig paa Fransk: hvad er dog med Tilladelse dette for et underligt Sprog I taler? Ikke Fransk, ikke Tydsk og heller ikke mit Sprog. Jeg hørte I talte om Kölnerdomen og syntes enkelte Ord lignede mit flamske Sprog. Jeg svarede at vi var Nordmænd og at vi talte Norsk. Saa begyndte han at anstille Sammenligning mellem forskjellige flamske og norske Ord og mente, vi snart vilde lære hans Sprog, hvorpaa han gav os en hel Del Prøver. Vi blev snart ligesaa ivrige Disciple som vor Reisefælle var ivrig som Lærer saa havde Samværet varet længere, havde vi kanske høstet baade Gavn og Ros for vor Lærvillighed. Toldvisitationen foretoges saavel i Sverige som i Danmark, Tyskland og Belgien. Paa den franske Grændse blev ikke blot vort men ogsaa vore Papirer nøie undersøgt. I Calais havde vi et Eventyr, som nær havde stoppet os paa vor Reise. Adgang til Havnen var afspærret og Visitatører opstillet ved Porten. Der havde vi at examineres og vore Pas at granskes. Jeg havde afleveret Papirerne og spurgte, om vi maatte vente her ved Visitationsstationen til vore Pas var paategnet. Nei gaa til Skibet, svared Expeditøren. Papirene skal strax komme efter. Vi gik da med vort Tøi ned til Dampskibet og vilde gaa ombord. Men da vi ikke havde vore Papirer at fremvise, blev vi stoppet af et Par Politibetjente, som krevede Forklaring over, hvorfor vi forsøgte at gaa ombord uden at have Pas at fremvise. Jeg svarede, at jeg havde afleveret dette ved Expeditionen hos Portvagten og troede at det allerede var sendt ombord. «Løb tilbage og Skibet skal vente saalænge», sagde han. Og jeg afsted, mens Lindeman blev staaende hos Betjentene og Tøiet paa Kaien. Expeditionen laa omtr. 250 Meter fra Kaien; men da jeg havde løbet omtr. 100 Meter, mødte jeg vedkommende Expeditør, som kom løbende af

alle Kræfter med mine Papirer i Haanden, og ikke nok med at han saaledes selv bragte dem, men han fulgte med til Politiet og Lindeman, hjalp os saa ombord med Tøiet og bad om Undskyldning, fordi Skibet paa Grund af hans Vagtsomhed var bleven tilbageholdt de to à tre Minutter. Den ene af Politimænderne fulgte ogsaa med ombord og bad Capteinen undskylde Misforstaelsen. «Nu», sagde Capteinen med et lunt Smil, «Ingen Affære». Og gav saa i det samme Signal til Afgang.

Fra Dover kjørte vi med engelsk Hurtigtogs fart til London, hvor vi ankom i straalende Veir og godt Humør. Vi satte vort Reisetøi igjen paa Stationen, tog saa en Cab og kjørte gennem Byen i Retningen mod Royal Albert Hall. Her leiede vi i Farten et Værelse i 21 Upper Berkeley Street Connaught Square W. mens vor Hyrekusk ventede. Efter vor Vertindes Anvisning sendte vi Hyrekusken, hvis No. vi tog tilbage til Stationen, hvor han mod vor medbragte Billet fik udleveret vort Reisetrai, som han hurtig bragte os og fik sin Betaling.

Vi var saaledes indstalleret i Verdensstaden og var heldig fremkomne efter Bestemmelsen tidsnok. I det sidste Døgn havde vi reist Dag og Nat og var baade sulten og træt. Det var paa Formiddagen vi havde hyret vort Logis, og da vi havde talt en Stund med vor venlige Vertinde, gjort os bekjendt med de lokale Forhold og faaet Nøgle til vort Logis, gik vi ned til en Restauration og spiste os en ordentlig Beaf med en Fl Porter. Den første Avis som her faldt i min Haand, indeholdt følgende opsigtsvækkende Annonce: «Den store og berømte norske Organist Ludv. M. Lindeman fra Kl.12-1 en Concert paa Kjæmpeorgelet i Royal Albert Hall.» Jeg viste Lindeman dette og foreslog, at vi strax maatte gaa til Udstillingskontoret, anmelde hans Ankomst og faa Adgang til at se og prøve Orglet, førend vi gik hjem og tog vor Middagshvile. Lindeman bifaldt dette, og vi gik strax afsted. I Udstillingens Kontor anmeldte vi Lindemans Ankomst til selve Udstillingens Secretær Oberst Henry Y.D. Scott, som hilste os velkommen og strax gav os Partoubillet til Udstillingen og henviste os til en Adjutant, der altid skulde gaa os til Haande ved Orglet i Musikhallen.

Ved Ankomsten til Musikhallen møtte vi vor anbefalede Adjutant William Ginnes, som gav os sin Adresse: (136 St Pauls Road Camden Iouen [= Town] London), og strax førte os op til Orglet. Hr. Ginnes viste sig fortrolig med Orglets Teknik og begyndte strax at demonstrere samme for os. Orglet havde 111 velklingende Registre med Stemmer i de forskjelligste Toneyancer, hvoraf mange af vidunderlig Skjønhed. Disse 111 Registre vare lagte i Pedal og fire Manualer. Det havde fire 32 Fods Stemmer, hvortil enkelte Piber havde en Bredde af ca. 1 Alen og en Dybde af 1 1/4 Alen. Der var en Mængde forskjellige Koblinger, hver enkelt med sit særegne Klangpræg og nogle førende indtil halvhundrede Stemmer. Hr. Ginnes kjendte Orgelet ud og ind og var en dygtig Foreviser. Men førend han kom nærmere ind paa sin Forklaring af Orgelets Teknik, bad Lindeman først at faa se Orglet indvendig og derfor gaa helt ind i Orglet og se sig om. Det var især Bælgerne det gjaldt. Han vilde se, om Orgelet havde Skind- eller Kassebælger. Han havde, sagde han, ingen Tro paa Kassebælger, og naar Orgelbygger Brantzeg havde foretrukket disse ved sine Orgler, mente Lindeman, at disse var Grunden til de Ulemper han stadig fandt ved Brantzegs Orgler. Han fandt til sin Forundring anvendt Kassebælger ogsaa her. Han bad at faa se dem sat i Bevægelse, og ved et Haandgreb sattes en 12 Hestes Dampmaskine strax i Bevægelse og fyldte succesivt de uhyre Bælger. Indtrykket heraf var saa overvældende, at Lindeman hastigt sprang ud af Orglet nærved at besvime af et øieblikkeligt Ildebefindende. Han kom sig dog snart, tog Plads paa den foran Orglet staende Krak og lod sig forklare Orgelets Registrering. Denne var meget compliceret, og da Indskrifter manglet, ikke let saadant i et Nu at mestre. Vor Adjutant satte sig da ved Siden af Lindeman, forklarede alt og viste os Haandgrebene ved de forskjellige Koblinger og lod os høre Virkningen af disse fra fineste Piano til fuldt Orgel. Saa begyndte Lindeman at forsøge sig frem snart gennem enkelte Stemmer og snart i sammensatte Kor af Stemmer. Han var forbauset over Anslaget Lethed, Hastighed og

fuldendte Præcession saavel for de allerhøieste som for dybe 32 Fods Toner, og endte saa sine Prøver med den Yttring, at Orglets Finhed og Fuldkommenhed i alle Maader overtraf hans Forventninger. Især maatte han beundre den vidunderlig lette og fine Spilleart, der tillod at behandle Kjæmpeorglet ligesaa let som et almindelig Pianoforte. Da jeg oversatte disse Lindemans Yttringer for vor Adjutant, sagde han, at denne fine og lette Spilleart ved de moderne Orgler skyldtes en Nordmand, som for mange Aar siden havde arbeidet hos Orgelbyggerfirmaet Walker & Co i London. Denne Mand havde opfundet en saakaldt pnevmatisk Maskine, som ved en sindrig «Ændring» af Vindladen lod det direkte Luftryk virke paa Ventilene tillige virke som Modtryk hvorved førstnævnte bleve saagodtsom ophævet. Nu anvendtes denne Opfindelse paa de fleste moderne Orgler. Da han ved sin Forklaring i Forbigaaende nævnte den norske Opfinders Navn, kunde jeg meddele ham at jeg i 1862 sammen med Opfinderen havde aflagt hans nævnte forhenværende Principal en Visit og var bleven modtagen med den største Elskværdighed.

Men var Lindeman tiltalt af Orglets Spilleart, Klangpreg osv. saa var det modsatte Tilfældet med den vidløftige Mekanisme for Registreringen. Da vi kom tilbage til Logiet, erklærede han derfor kort og godt, at denne Vanskelighed kunde han ikke mestre. Han havde, sagde han, havt nok med at sætte sig ind i Brugen af de Pedaler og de fire Manualer og han saa ingen Udvei til at komme med Hæder fra den foreliggende Opgave. Derfor var han nu bestemt paa at meddele sig syg og reise hjem den næste Dag. Jeg blev høist ilde tilmode ved disse hans Yttringer, som jeg antog nærmest havde sin Grund dels i sidste Døgns anstrengende Reise og utilstrekkelige Hvile og dels i en viss Nervøsitet, fremkaldt ved de stedse vexlende Indtryk af uvante Omgivelser og Tanken paa det fremmede, ukjendte Publikum, for hvilket han snart skulde optræde. Jeg søgte da saavidt muligt at berolige ham, fik ham til at spise og drikke og strax komme til Hvile. Vi havde jo i sidste Døgn kjørt baade Nat og Dag, og siden vor Ankomst til London ikke havt et Øiebliks Hvile. Jeg fandt det høist naturligt at min 59 Aar gamle faderlige Ven kunde føle sig baade trykket og til en vis Grad overvældet, og mente at en god Søvn vilde med Morgendagen give os baade ny Kraft og nyt Mod. Det tekniske vilde da vise sig mere overkommeligt, og vi skulde ikke tænke paa at forlade London uden Ros og Paaskjønnelse. Intet kunde være mere uheldigt end at flygte fra en saadan ærefuld Opgave, ved hvilken det var givet ham Anledning til som aldrig før at vinde Ære baade for sig og Fædrelandet.

Ved disse og lignende Yttringer blev Lindeman lidt efter lidt mere rolig, og da vi havde spist, gjorde han Udkast til Programmet for den Concert, han skulde give den følgende Dag, og hvorom han alt ved Besøget paa Orglet var bleven anmodet. Just som vi skulde gaa tilsengs blev det færdigskrevne Dokument afhentet til Trykkeriet, og næste Morgen den 30. Aug. stod i Morgenavisen, at fra 12-1 skulde den norske Organist Lindeman give sin første Concert i Royal Albert Hall.

Da vi stod op om Morgenen den 30. Aug. følte Lindeman sig styrket efter en velsignet Nattesøvn og en god Frokost. Der var nu ikke længere Tale om nogen Forfaldsanmeldelse; men det Tekniske med de mange Koblinger turde han ikke tænke paa, sagde han. Skulde ikke hans Præstationer blive monotone og fattige i Sammenligning med de øvrige indkaldte Kunstneres, maatte der skjønnsomt moduleres med Orgelets rige Stemmestemmer; men hertil trængtes nødvendig Assistance, og denne krævede han, at jeg skulde yde. Jeg blev hed om Øerne over dette Krav, og foreslog vor Adjutant. Men dette Forslag afvistes strax med den Bemærkning, at han ikke var Nordmand. Han kunde ikke forudsættes at kjende norsk Musik som skulde foredrages. Det var ikke nok at kjende Orglets Stemmekombinationer; man maatte ogsaa kjende Karakteren af de Folkelivsbilleder, Musiken skulde fremstille, altsaa den Aand, som havde skabt disse Tonebilleder. Jeg havde disse Forudsetninger, mente han. Jeg behøvede blot at følge den ved hans Spil udtalte Tanke, og pointere denne, saa den kunde fremtræde i tilsigtet Klarhed og Fylde. At nævne vor Adjutant til dette Hverv var ørkesløst,

sagde han, da denne Mand jo havde nok med at passe Dampmaskinen for Bælgernes Drift. Jeg havde saaledes kun at love at gjøre, hvad der stod i min Magt.

Et Par Minutter før 12 indfandt vi os paa Orglet, gav vor Adjutant Ordre til at sætte Bælgerne i Gang og satte os saa tilrette paa Sædet foran Orglet. Jeg fik Plads ved Lindemans venstre Haand, hvorfra jeg bekvemt kunde naa de forskjellige Koblinger. Alle 3000 siddende Pladse i den pragtfulde Musikhal var optagne, og Publikum sad i spændt Forventning. Præcis paa Slaget 12 anslog Lindeman de første Akkorder af sin Improvisation i D dur. Det var en Hilsen fra gamle Norge. Den fremførtes i Begyndelsen meget moderat med faa men klare Stemmer; der lød som fra det Fjerne men lidt efter lidt tiltog i Styrke og endte med Stemmer af Chor anglais i en Finale af gribende Skjønhed. Fem Sekunder efter Afslutningen af denne Impromptuets Iste Del istemtes for fuldt Værk et malende Tonebillede af Norges Land og Folk med en pragtfuld Finale og saa efter 5 Sekunders Pause endelig tredje Del i fyldige Voxhumanastemmer en Karakterskildring (en parlando) med Finale. Paa denne gribende Impromptu i tre Afsnit fulgte saa tre norske Folkesange a) Dæ va eingang ein Konge, b) Dæ va ein Gut i sit syttende Aar, c) Der sto tvaa Syster burt me ei Aa. Hver af disse indlededes med et Præludium og endte med et forklarende Finale. Mellem hver af Sangene var der 15 Sekunders Pause. Derefter fulgte saa med lignende Præ- og Postludier to Sange for Husandagt og to religiøse Sange for Kirke og Gudstjeneste. Efter disse Sange fulgte saa et Postludium i D dur af religiøs Karakter og for fuldt Værk. Vi havde Uret for os, og præcis paa Slaget 1 sluttede Lindemans Postludium med en gribende høitidsfuld Finale, hvorpaa fulgte Publikums jublende Tilraab. Lindeman var selv i straalende Humør over Udfaldet af Iste Consert og roste min Assistance.

Om Aftenen var vi atter oppe paa Orglet forat studere dets Teknik, og efter de tre første Conserter førte Lindeman selv de paakrevde Stemmeskiftninger. Under disse Extraraøvelser lagde jeg Merke til en vis Utaalmodighed hos vor Assistent. Han yttrede blandt andet, at hans Tid var begrændset og henstillede til os, at vi kanske senerehen kunde hjælpe os uden ham. Jeg sagde da til Lindeman at vor Assistent vistnok ventede en Paaskjønnelse, fordi han saadan mødte frem uden for de egentlige Conserter. Vi blev da enige om herfor at byde ham som Erkjendtlighed en passende Dusør, den han ogsaa med Tak modtog efter de næste Dags Concert i Form af en Guldmynt paa 1 £, hvorfor han ogsaa viste sig yderst forekommende og tjenstvillig. Førend vi gik fra Orglet om Aftenen paa første Concertdag leverede Lindeman Assistenten sit færdigskrevne Program for næste Dag Torsdag 31/8 Kl. 3-4. Dette Program var følgende:

1. Impromptu d minor in 3 Parts
 2. Norwegian Popular Songs: a) Bissam, bissam Baane, b) E sku au ha Lyst aa gifte mei sa'n, c) Go Kvæld mi Mari, her e no eg, d) Og Kongen han sto paa Høienloftsval
 3. Domestic Songs: a) Op dog Zion, b) Hør dog, o hør dog den himmelske Vægter
 4. Sacred Songs: a) Aldrig er jeg uden Vaade, b) Apostlerne sad i Jerusalem.
- Arranged by Ludv. M. Lindeman
5. Postludium d-minor

Det indledende Impromptu i 3 Afdelinger gaves i Karakter og Stemning af de efterfølgende fire Folkemelodier, mildt og roligt med svage Stemmer, saa viltert og lunefuldt, og derpaa alvorligt og majestætisk for fuldt Værk. De fire Folketoner foredroges derpaa enhver med sine forklarende Præludier og Finalen, hvorpaa Postludiet efter de fire religiøse sluttede sig nøie til disse religiøse Sange, gribende, manende, roligt betragtede, og saa endelig freidigt, jublende. Og jublende var ogsaa de Tusinders Klap og Glædesraab, der ikke tog Ende, førend Lindeman efter gjentagne Buk for Publikum satte sig ned og intonerede med

dæmpet Choranglais og Voxhumanastemmer sidste Melodi: Apostlerne sad i Jerusalem, hvorpaa fulgte Publikum stormende Slutningshyldest og Hallen tømtes.

Senere paa Aftenen gik vi tilbage til Orglet, hvor Lindeman fortsatte med Øvelser i at behandle Stemmeforeningens Mekanik, hvorpaa han nedskrev og leverede Assistenten sit Program for den følgende Concert – Fredagen den første September fra Kl. 3-4.

Hver Dag holdtes 2 Concerter i Royal Albert Hall, og hver Dag nytted vi Anledningen til at høre paa de store udenlandske Kunstneres Præstationer. I Regelen var der altid fuldt Hus, men paa ingen af disse Concerter fandt vi nogen systematisk Fremstilling af de respective Landes Folkemusik. Programmet for Fredag første Sept. fra Kl. 3-4 var følgende:

1. Impromptu i F major
2. Norwegian Popular Songs: a) Aa manden han gjæk te skogen eingaang, b) Stusle Sundagskvællen, c) Der sat tre Kjærringer under ein Stein, d) Der stode tre smaa barn
3. Domestic Songs: a) Du smelter i Taare, b) Se, hvor heftigt Døden ryster
4. Sacred Songs: a) Dybe stille, stærke milde, b) Eia mit Hjerte

Efter Postludiet de samme glade Hyldningraab fra Auditoriet. Lindeman takkede som sædvanligt med gjentagne Buk fra Balustraden og da Hallen var ganske tømt, gik han tilbage til Orglet og forblev der en halv Times Tid under Øvelser paa Orglet for at opnaa Sikkerhed i Behandlingen af de forskjellige Complexer af de 111 Registre, hvormed han væxelvis brugte alle Stemmer i Claviaturer og Pedaler.

Under disse Øvelser lagde jeg Mærke til en meget distingveret Herre som med sit Følge var kommen ind og gik omkring og fra de forskjelligste Pladse tog Hallen i Øiesyn. Han pegte op mod Orglet, og strax gik en af hans Følge afsted og kom op til os. Efter høfligt at have hilst paa Lindeman sagde han, at hans Majestet Kongen af Belgien, som var paa Besøg i London og for Øieblikket befandt sig inde i Royal Albert Hall, vilde være taknemmelig for at faa høre, hvad der kunde præsteres paa det berømte Orgel. Saa spurgte han, om den celebre Kunstner vilde imødekomme Kongens Ønske ogsaa i sin Musik kunde intonere og foredrage den belgiske Nationalsang. Hertil svarede Lindeman at det var ham en Fornøielse efter Kongens Ønske at give en Prøve paa, hvad det prægtige Orgel kunde yde, men beklagede og at han ikke havde for Haanden Noder til nævnte Sang, som han med Glæde skulde foredrage om Noder til samme kunde tilveiebringes. Dette lod sig imidlertid ikke gjøre, men saa fik Kongen høre en herlig Improvisation med en Mængde vekslede Klangfarver i Forte og Piano, hvorefter han ved sin Adjutant takkede for Musiken og forlod Hallen.

Da vi gik hjemover, kom vi tilfældigvis forbi et Fiskeudsalg, hvor der blandt andre fine Fiskesorter ogsaa laa et delikat Stykke fersk Lax. Tro, hvad Prisen her kan være paa et slikt Stykke Fisk, yttrede Lindeman. Lad os kjøbe Stykket, saa faar vi nok vide Prisen, svarede jeg halvt i Spøg. Ja, lad os saa svarede Lindeman alvorligt, og saa kjøbte vi Stykket og tog det med os hjem. "Da vi viste vor Vertinde Stykket, raabte hun begeistret: «What a pretty salmon!» og spurgte saa, om hun kunde koge den til os til Middag. Ja, svarede vi, kunde hun det, saa slap vi aa gaa ud til Middag idag. Hun var ualmindelig rask og snart sad vi ved hendes fintdækkede Bord, hvor vi fik et særdeles veltillavet Maaltid bestaaende af godt kogt fed, fersk Lax med Kaperssaus, Smør, Poteter, Porter og en Fl Bordvin. Vi bød hende Betaling for hendes Bryderi og Extratillæg til Middagen men hun afslog al Betaling og gjorde opmærksom paa at hun snarere skyldte os Tak fordi vi havde vist den Villighed at tillade hende denne lille Opmærksomhed. I ser saa venlig ud, mine Herrer, sagde hun derpaa til os, at jeg vel tør tillade mig at spørge om Eders Nationalitet og Yrke. Da hun saa fik vide, at vi var Nordmænd, og at den ældre Mand var en Kunstner, som var anmodet om at komme

til England for at give Prøve paa norsk Folkemusik, yttrede hun først, at det var hende en stor Ære og Glæde at modtage i sit Hus Slægtninge fra Norge, som endog var en saa stor Kunstner, at han nød offentlig Hæder af den Slags som nævnt. Lindeman spurgte, om hun eller hendes Mand var glad i Musik. De vare begge meget glad i Musik svarede hun, men deres Stilling var ikke slig, at de kunde søge Musik hvor den var værd at høre. Lindeman forærede hende da to Billetter for hende og hendes Mand til næste Dags Concert. Programmet for denne Concert, Lørdag 2 Septbr Kl. 3-4 var følgende:

1. Impromptu in g-minor
2. Norwegian Popular Songs: a) Astri mi Astri, b) Duva satte sig paa Liljankvist, c) Guten va trøit, Summardagen heit, d) Han Lage tjente i Kongens Gaard
3. Domestic Songs. a) Gud plantet en Have. b) Som Ørnen sidder paa høien Hall.
4. Sacred Songs. a) Gud skal alting lage. b) Hjem jeg længes. [3-4] Arranged by Ludvig M. Lindeman

Konserten sluttede som vanlig med en jublende Tak fra de Tusinder, som fyldte Hallen.

Da vi var vel hjemme igjen, kom vor Vert og Vertinde og takkede forbindtligst for den sjeldne Nydelse de havde havt ved at faa Plads midt inde i den pragtfulde Hall, som de vel havde hørt om men aldrig før besøgt, og hvor de nu gjennom den deilige Musik havde faaet rigtig Besked om, hvilke Fremmede de havde den Ære at have i sit Hus.

Lidt efter kom en Kjøbmand fra Kristiania paa Visit (jeg har desværre glemt hans Navn). Han havde været i Musikhallen og var begeistret over Lindemans Musik og over de stormende Ovationer, som han fandt vel afpasset efter Musiken. Han spurgte hvor vi havde tænkt at tilbringe Søndagen, som han fandt at være Ugens kjedeligste Dag i London. Jeg foreslog Sydenham og Krystalpaladset. Han derimod mente det lønnet sig bedre for os at besøge et af de store private Slot og Parkanlæg nogle Mile fra London. Med stor Liberalitet var disse Slotte at de respective Eiere gjort tilgjængelige for det store Søndagspublikum. Han vilde, sagde han, hente os næste Dag og være vor Leder, saa vi skulde faa en deilig Fridag fra Londons urene Luft. Endnu mens han talte med os, kom fra en meget høitstaaende engelsk Lady en Skrivelse med Forespørgsel om hun kunde faa kjøbt Musiken til den Konsert, hun idag havde hørt, samt Texterne til de folkelige Tonedigtninger, som var foredraget. Da jeg saa spurgte Lindeman, hvad der skulde svares og satte mig ned for at koncipere Svaret, bemærkede vor Kristiania Kjøbmand, at til en saa høitstillet Dame maatte der anvendes en udsøgt fin og høi Stil. Og da jeg bekjendte min manglende Rutine i engelsk Stilskrivning, tilbød han elskværdig sin Bistand. Lindeman fandt da frem af sin Kuffert to Bind af hans «norske Fjeldmelodier», som omhyggelig emballeredes og sendtes til den høie Dame med et omhyggelig stilet Brev, hvori Undskyldninger fordi den ønskede Musik ikke for Øieblikket kunde tilveiebringes. Hvorvidt de oversendte Fjeldmelodier faldt i den høie Ladys Smag eller om Lindeman senere hørte fra hende, vides ikke.

Søndag Formiddag reiste vi da med vor Fører til det af ham udpegede fyrstelige Slot. Der var fuldt op af Besøgende, og vi som alle øvrige modtogs med udsøgt Høflighed. I en Protokol paa Bordet i et Forgemak skrev vi vore Navne, iførte os uldne Sokker og førtes saa omkring over de speilblanke Gulve gjennom pragtfulde Sale og besaa Huset eller Slottet med alle dets Herligheder. Derpaa førtes vi gennem det store Parkanlæg, der skulde være et af de herligst udstyrede og bedst pleiede i hele England. Der var en over al Maade herlig Blomsterpragt, ordnet saa vidunderlig smukt og smagfuldt, at det maatte ansees som Toppunktet af hvad Natur og Kunst tilsammen i den Retning kunde præstere. Vi kom tilbage

til London og vort Logis med den glade Følelse af at have oplevet noget for os for ukjendt Stort og Herligt og meget taknærmelig mod vor elskværdige Fører.

Følgende Mandag den 4de Septbr. var der sat en høiere Billetpris. Derfor var vort Publikum idag, sagde vor Adjutant, det fineste i hele Britannien. Lokalet var fyldt til sidste Plads. Præcis Kl. 12 begyndte Lindeman sit Impromptu i G Dur. Første Afdeling var en lys, jublende og dog meget høitidelig og værdig Hilsen til det i pragtfuld Festdragt fremmødte Publikum. Saa gik han i anden Afdeling over til en cordial og spøgefuld Parlando og endte saa i tredie Afdeling i en alvorlig og næsten dyster Finale. Publikum sad som forstenet i lydløs Spænding. Efter nogle Sekunders Pause intonerede han derpaa et gribende tragisk Præludium til vor aller deiligste Romance: «De legte Guldtavel ved bredden Bord» med tilsvarende Finale. Paa samme Maade indledede og endte han de følgende tre «Norwegian popular songs»: «Der bur ei Jenta her up i By», «Og de va den heilige Joleftaskveld», «Dæ va aarle um morgonen». Just som han havde endt den sidste Finale efter disse fire Folkesange, og Jubelen bruste som bedst fra Auditoriet, gikk Døren til Orgelstolen op og Udstillingens Secretær Henry Y.D. Scott Collonel R.E. traadte ind. I det samme blev der i Auditoriet lydløst stille. Jeg rørte ved Lindeman, som sad i dybe Tanker paa Krakken og han sprang op. Sekretæren hilsende forbindtligst og sagde høit: «Jeg har idag paa det engelske Folk og specielt paa det musikelskende Publikums Vegne faaet i Opdrag at frembære vor forbindtligste Tak for den store musikalske Nydelse, vi ved Deres Nærværelse i disse Dage har kunnet glæde os ved. De har ikke blot skaffet os denne Nydelse men tillige en ganske kjærkommen Paamindelse og Lærdom. Deres Musik har minnet os om vort Slægtskab til det norske Folk og belært os om, at vi staar det norske Folk nærmere end noget andet, for Deres Musik har rørt ved vore Hjerter. Vi har inviteret Kunstnere fra det øvrige Europa forat faa høre hvert enkelt Folks nationale Tonedigting; men de fleste af disse har givet os klassisk Musik til Overmættelse, og kun De har imødekommet vore Ønsker. De Toner, hvormed De har glædet os, har oprullet for os Folkelivsbilleder fra vore norske Slægtninger og Aandsfrænder, som i særegen Grad har grebet og tiltalt os. Idet jeg gjentager vor Tak tør jeg udtale vort Ønske om at faa høre endnu nogle af Deres Folketoner, og vil jeg saa til Slutning faa ønske Dem en behagelig Hjemkomst.» Jeg oversatte for Lindeman Setning for Setning, hvorpaa han yttrede, at den Modtagelse han havde mødt, og den Opmærksomhed hans norske Musik havde vakt, i høi Grad havde glædet ham, og vilde han i sin Hukommelse opbevare ethvert Moment af sin Festreise hertil i et dyrebart Minde.

I det samme Secretæren med et Buk til Afsked lukkede Døren efter sig, udbrød et tordnende Bifaldsklap, hvortil Lindeman ved Balustraden bukkede dybt et Par Gange, satte sig saa igjen til Orglet og intonerede og spillede Programmets to Domestic songs «Livet med sin Brudeskare» og «Her er Sang paa Juda Bjerger» og de to Sacred-songs: «Hvor salig er den lille Flok» og «Jeg gaar i Fare hvor jeg gaar», hvorpaa saa fulgte hans improviserede Postludium i betagende høitidelig Stil og festligt Udstyr. Efter denne Finale udbrød et næsten bedøvende Takke- og Hyldningsraab fra det festklædte musikforstaaende Auditorium. Lindeman sprang op og takkede med gjentagne Buk; men da Glædesjubelen ingen Ende tog, maatte han ned igjen paa sin Orgelkrak, hvor han gjennem en vidunderlig gribende Improvisation tolkede sine Følelser og Tak til Publikum for den ham givne Hyldest, hvorefter han for fuldt Verk gav «God save the Qvin» med Finale af et svindende Chor anglais. Og da Jubelen fra den fyldte Hall ingen Ende tog trods hans gjentagne Buk, spillede han som en Hyldest til det engelske Folk deres Nationalsang in maistoso «Rule Britania» som han afsluttede med en ligesaa imposant Finale. Med et kort Takkeraab reiste Publikum sig og strømmede ud. Vi forlod Hallen og søgte vort Spisekvarter. Efter at have nydt en ægte engelsk Beaf med Poteter, Loaf og Porter samt taget en kort Middagshvile gik vi ud, for som sædvanligt at tilegne os saa meget som muligt af Londons Seveerdigheder. En Dag besøgte vi den Zoologiske Have, en anden Dag Londons Museum, en tredie Dag St. Pauls-kirken osv. I

Dag gjaldt det Themsentunnelen og London Bridge. Var der af de fremmede Organister Konserter i Royal Albert Hall, forsømte vi aldrig disse.

Da vi var komne hjem fra vor Udflugt, satte Lindeman sig ned og skrev følgende Program for Tirsdag 5/9 fra 12-1:

1. Impromptu Es-Major
 2. Norwegian popular songs: a) Os ha gjort kva gjeras skulde, b) Fjeldbyggen agter paa Tiden, c) Hr Peter han drog sig ud at veide. d) Lita Kjersti ho va seg aa litet eit Viv
 3. Domestic songs a) Op ad Bjerg og ned i Dal, b) Som Solen oprinder morgenrød
 4. Sacred songs a) Kirken er et gammelt Hus, b) Kjærlighed er Lysets Kilde.
- Arranged by Ludv. M. Lindeman
5. Postludimn

Just som Lindeman havde færdigskrevet dette Program, kom vor Adjutant med Anmodning fra Directionen for Udstillingen om paafølgende Dag i Stedetfor *en* Konsert at give *to* Konserter, altsaa en Konsert fra Kl 12-1 og en do. fra Kl 4-5. Der var, sagde han, i Tusindtal af Musikelskende, som havde udbedet sig Adgang til at høre den store norske Organist. Ikke Halvparten af disse havde faaet Plads i Hallen til hans allerede givne Konserter, og med den forestaaende Konsert fra 12-1 var jo de seks bestemte Konserter afgivne. Lindeman som altid siden første saa vellykede afgivne Konsert havde været i et straalende Humør, satte sig strax til at gjøre i Stand til Trykning endnu et Program for Tirsdagen nemlig fra 4-5. Dette var af følgende Indhold:

1. Impromptu a-Minor by Ludv. M. Lindeman
2. Norwegian popular songs. a) Ifjor gjæt eg Gjeita, b) Hot e no de for eit vesolt Ve, c) Paal sine Høno, d) Langt auster i Kraakaland
3. Domestic songs. a) Det var saa stille ved Midjenat, b) Jeg gik i Marken og vogtede Faar
4. Sacred songs. a) Min Sjel, min Sjel lov Herren, b) Saligheden er os nær. [2-4:] Arranged by Ludv. M. Lindeman
5. Postludium by Ludv. M. Lindeman. Efter begge disse Konserter var Bifaldet og jubelen om muligt endnu mere høitstemt og brusende end nogensinde.

Den store pragtfulde Hall som foruden de tre Tusinde Siddepladse endnu afgav Rum for en Mængde Standpladse var fyldt af jublende Tilhørere, som mellem de forskjellige Afdelinger i Konserterne yttrede med jublende Raab sine Følelser og ydede Lindeman sin Tak. Men naar Lindeman selv under sine Improvisationer som sædvanlig var kommen i Exstase hørte han intet af al denne Jubel, saa jeg i Regelen maatte røre ved hans Arm forat gjøre ham opmærksom paa samme. Han kunde da springe op, bukke et Par Gange for Publikum og fortsætte sit inspirerede ildfulde Spil med aldeles overvældende Virkning paa Tilhørerne. Snart jublede man i Chor og snart førtes utallige Lommetørklæder op til Øinene. Jeg skammer mig ikke ved at tilstaa at ogsaa jeg ved et af hans Foredrag maatte fælde Taarer, hvilket kun et Par Gange tidligere var hendt mig, nemlig en gang ved en af Ole Bulls Konserter og en anden Gang for Fru Michaelis sidste Sang i Stockholms Opera. Jeg er tilbøielig til at tro, at flere af dem, som med mig havde den i Lykke at kunne faa overvære Lindemans Konserter i disse Dage i London, senere er blevne høist kræsne paa almindelig Orgelmusik.

«Hvorfor har De aldrig i Norge spillet slig som her?» spurgte jeg engang Lindeman. «Det har sine gode Grunde,» svarede han. «For det første gives der i Norge ikke et Orge1 som

tilnærmelsesvis kan sammenlignes med dette i Royal Albert Hall; for paa dette Instrument kan man ved Hjælp at dets Stemmeholder gjengive sine Tanker, Stemninger og Følelser ganske anderledes fint og udtryksfuldt end paa de Orgler, vi har hjemme; og for det andet kan jeg aldrig mere bede om Tilladelse til at holde nogen Kirkekonsert i Norge, efter den Tort jeg har lidt af vor store Riddervold.¹ Jeg søgte engang om Tilladelse til at holde en Konsert i Frelserkirken paa det derværende fattige og skrøbelige Orgel; men jeg blev haanlig afvist af Riddervold. Jeg lovede da hos mig selv, at det skulde vare længe, inden jeg atter søgte om Lov til at holde nogen Kirkekonsert i Norge. Her har jeg improviseret af Hjertenslyst, og mine Improvisationer har her, som De har hørt, været af høist blandet Indhold, alt efter de Motiver som skulde tolkes. Sligt vilde under vort norske Kirkestyre ikke taales i en norsk Kirke.»

Ved den givne Eftermiddagskonsert Tirsdag skulde Lindeman altsaa være færdig som Repræsentant for Norge med sin Fremstilling af norsk Musik. Men da vi var kommen til vort Logis og sat og talte om, hvorvidt vi skulde tiltræde Hjemreisen Onsdag Morgen eller forblive endnu en Dag eller to længere forat se lidt mere af Verdensstadens Seværdigheder, kom der fra Udstillingens Direction en indtrængende Anmodning til Lindeman om at give endnu en norsk Konsert extra, da der endnu var Tusinder, som ønskede at høre ham. Kom det an paa Betaling skulde han for denne Extrakonsert faa, hvad han saa end med Rimelighed forlangte. Lindeman svarede, at han alt havde givet en Extrakonsert, men havde dog intet imod at give endnu en saadan den næste Dag. Han satte sig derfor strax ned og skrev for næste Dag, 6te Septbr Kl 12-1 sin ottende Konserts Program af følgende Indhold:

1. Impromptu in C-Major. Af L. M. Lindeman
2. Norwegian popular songs. a) Eg veit ei lita Jente, b) Hr Lagemand sad sig, c) Langt ude mod Norden, d) En Konge bodde i Østerland
3. Domestic songs. a) Jeg drømte en Drøm, b) I Nazareth der var saa smukt
4. Sacred songs. a) Sørg o kjære Fader du, b) O store Gud din Kjærlighed [2-4:]
Arranged by Ludv. M. Lindeman
5. Fuga af Händel med Postludium af L.M. Lindeman.

Publikum var ved opslaaede Plakater varslet om, at ved Direktionens Forføining havde den store norske Tonekunstner Ludv. M. Lindeman lovet at imødekomme de mange Musikelskendes Ønske. Han vilde derfor mellem 12-1 give endnu en norsk Extrakonsert før sin Afreise. Royal Albert Hall var derfor Onsdag til bestemt Tid ligesaa fuldpakket af Tilhørere som alle de foregaaende Dage, og Jubelen mellem de forskjellige Afdelinger ikke mindre. Men efter de to religiøse Sange og især efter Händels Fuge med Lindemans Postludium som Tolkning og Afskedshilsen reiste Publikum sig i Stilhed og besvarede Lindemans Afskedsbuk ved Skranken med Hviften af Tusinder af Lommetarklæder til Tak og Afsked.

Strax efter Konserten aflagde vi paa Udstillingens Hovedkontor vor Afskedsvisit, hvor Lindeman foruden gjentagen Tak for hans Besøg og givne Musik modtog Penge til Dækning af de til Reiseudgifter af O. Pihl forskudsvis erlagte. Vi saa os derpaa noget mere om i Staden, aflagde et kort Besøg hos en norsk Citymand Møller, der havde etableret sig som Grosist i London for Udsalg af den af hans Fader Apotheker Møller ved Svaneapoteket i Kristiania opfundne Medicintran, og gik saa til vort Logis efter at have spist vor sidste Middag i London. Derpaa betalte vi vort elskværdige Vertsfolk for vort Logis, sagde saa Farvel, tog en Cab og kjørte til Jernbanestationen, hvorfra vi reiste afsted med Trænet til Dover og gik

¹ Hans Riddervold (1795–1876) var kirke- og undervisningsminister og en motstander av at det ble gitt orgelkonserter i kirkene (red.anm.).

ombord paa Dampskibet til Ostende. Fragten til Ostende var 38 Franc 33 Centimer. Paa Overfarten, der var begunstiget af smukt Veir nød vi Porter, Kaffe og et Par Smørrebrød for tilsammen 3 Fr. Torsdag den 7de Sept. reiste vi fra Ostende over Brügge, Gent, Brüssel, Lowen [= Löwen], Luttich [= Lüttich] og Achen til Köln. I Ostende nød vi Frokost, i Brüssel Middag og Aften i Vervier. Paa denne hastige Gjennemreise fik vi ikke Leilighed til at se os synderlig om. I Köln tog vi os Tid til paa ny at bese den pragtfulde Domkirke ud- og indvendig. Lindemans Reiseplan var at vi fra Köln skulde lægge vor Vei over Wittenberg, Leipzig og Berlin og tilbringe et Par Dage i hver af disse Byer; men hans Upasselighed nødte os til at tage korteste Vei hjem. Den 8/9 tog vi derfor fra Köln Billet til Hamburg, spiste Middag i Minden og Aften i Harburg, reiste saa over Elben til Hamburg, hvor vi kjøbte nogle Underklæder for Skifte.

Forat slippe Søveien over Kiel til Korsør tog vi den 9/9 Billet til Fredericia og derfra over Belterne til Kjøbenhavn, reiste uafbrudt - saa at vi netop tidsnok Søndag til Høimesse kunde naa frem til Vartov Kirke, hvor vi havde den Fornøielse at faa høre Gudstjenesten forrettet af den gamle berømte Biskop Grundtvig. Vi kom i Kirken Søndag den 10/9 just som Biskoppen begyndte Skriftetalen. Vi satte os paa en af Bænkerne nærmest oppe ved Prædikestolen, og Lindeman spurgte, om vi ikke her skulde nytte den gunstige Leilighed og gaa til Alters hos Grundtvig. Jeg fraraadede dette paa Grund af de saa nylig modtagne forstyrrende Indtryk og vor uafbrudte Kjørsel den hele Nat og foregaaende Dag. Vi havde saaledes ikke nydt mindste Hvile, siden vi reiste fra Hamburg. Da jeg ikke fandt mig skicket til denne Altergang, fandt Lindeman for sit vedkommende det heller ikke. Vi sad derfor i Ro og glædede os over hvert Ord af denne gamle ærværdige Biskops Mund. Men da han gik ned fra Prædikestolen gik vi ind i Sakristiet efter ham og hilste paa ham. Han modtog os meget elskværdig og yttrede sin Glæde over, at Lindeman som ved sin Tonedigtning havde givet saamange af hans Sange et forhøiet Værd, just valgte at komme til ham her i Guds Hus. «Ja», svarede Lindeman, «just forat faa høre Dem her, har jeg reist Dag og Nat; og jeg er saa glad over, at det har lykkets mig at faa høre Dem forrette, hvad jeg saa mangen Gang har ønsket, ja længtet efter». «Ja, ja» sagde den gamle Biskop, «Gud velsigne Dem derfor, og for al Deres lyse Tro paa hans Naade og Kjærlighed. Men hvem er den unge Mand, som følger Dem?» Da Lindeman nævnte mit Navn og roste mig for mit Følgeskab, lagde Grundtvig sin Haand paa mit Hoved og bad Gud velsigne og give mig Fremtids-Lykke, som engang med Bibelens Tobias. Saa indbød han os til at spise Middag hos ham og nævnte hvor han boede udenfor Byen, hvorpaa vi takkede og gik saa igjen til vor Plads inde i Kirken. Efter endt Gudstjeneste ilede vi til Hotel Angleterre, hvor vi var tagen ind med vort Tøi fra Jernbanestationen, pyntede os saa godt vi kunde til Middagen, og da Lindeman var bleven barberet, tog vi Skyds til Grundtvigs Bolig i Retningen mod Klampenborg. Vi blev paa det elskværdigste modtagne af Bispinden og flere af Grundtvigs Venner, og ved Middagsbordet plaseredes Lindeman og jeg paa Venstre og Høire Side af Bispinden. Biskoppen selv følte sig træt og mindre vel tilpas efter Kirkeforeningen, saa vi fik ikke den Glæde at sidde med ham tilbords eller senere hilse paa og tale med ham. Blandt de tilstedeværende Gjæster mindes jeg Skolebestyrer Trier, Cand theol og Folkeskolelærer Grove paa Grundtvigs Skole «Marienlyst» og Svend Grundtvig med hvem jeg havde en interessant Samtale om den danske Folkedigtningens Slægtskab med den norske. Desværre husker jeg hverken Navnene paa alle 16 eller 18 Bordfæller eller deres høist interessante Samtaler men har endnu Følelsen af, at vi befandt os i et høist eleveret eleveret Selskab af Skolemænd, Forfattere, Bibelgranskere og Videnskabsmænd. Der blev udbragt Skaaler for Lindeman som inspireret Tonedigter, som ved sine Toneskatte for Hjemmet, Skolen og Kirken havde skabt sig et uforglemmeligt Minde, og for hans heldige Løsning af sin Opgave som Repræsentant for det tonerige Norge at give en Prøve paa Norges folkelige Tonedigtning for den nu afholdte internationale Kunstudstilling i London. Ogsaa jeg

fik Gratulationer som Lindemans Ledsager paa hans ærefulde Reise. Under denne festlige Middag kom jeg tilfældigt til at vælte et halvtømt Glas over Bispindens Dækketøi. Da Bispinden saa min pinlige Forlegenhed herover, yttrede hun smilende: «Tag Dem dog, Hr. Olsen, ikke saa nær af dette lille Uheld. Sligt hører her hos os til Dagens Orden.»

Da vi efter Kaffen skulde til at tage Afsked, tog den yngre Grundtvig mig tilside og meddelte at han i Forbindelse med sin Fader og Lindemans mange Venner og Beundrere havde bestemt sig til paa følgende Dag at foranstalte en Fest i Anledning Lindemans Nærværelse i Kjøbenhavn. Paa denne kunde vi, sagde han, gjøre sikker Regning paa gamle Grundtvigs Nærværelse samt paa Fleres, der havde Interesse af et Møde med Lindeman og personlig ønskede at lære ham at kjende. Han bad mig underhaanden undersøge og saa meddele ham, hvorvidt de turde gjøre sikker Regning paa at Lindeman paa deres Indbydelse ogsaa vilde komme. Jeg lovede dette men maatte desværre senere paa Aftenen meddele ham at Lindeman var hindret i at modtage deres paatænkte Indbydelse, som saaledes ikke kom istand. Lindeman vilde paa ingen Maade vide af nogen saadan Foranstaltning for hans Skyld. Han vilde, sagde han, forblivet et Par Dage i Kjøbenhavn, hvis han ikke var bleven foruroliget ved denne Meddelelse. Nu saa han sig nødt til at reise strax, sagde han. Om Eftermiddagen senerehen var vi paa en kort Visit hos Pastor Fenger, som dengang ansaaes som Kjøbenhavns mest afgjorte Præst. Om Aftenen gikk vi tidlig til Sengs, da vi i det forløbne halvandet Døgn havde været i uafbrudt Virksomhed.

Mandag den 11/9 gik vi først lidt omkring i Byen og besaa dens Seværdigheder saavidt Tiden strak, spiste Middag, betalte vort Logis, gav Drikkepenge paa Hotellet og tog Skyds til Dampskibet, hvor vi tog Billet til Malmö hvor vi, efter en behagelig Overfart ankom og fik vort Tøi bragt til Hotellet hvor vi tog ind. Da vi efter Afreisen fra London havde været i vel stærk Aktivitet ved Reise, Nattevagt etc. foreslog Lindeman, at vi herefter skulle reise mere mageligt med Dagtogene. Vi kjøbte da i Malmö en Reiseroute med Karter forat vi kunde have nogen Rettesnor og se os lidt om i Nabolandet, vi skulde gennemreise.

Tirsdag 12te Septbr tog vi Billet til Kristiania, spiste Middag i Alvesta og til Aftens i Jönköping, hvor vi tog Logis og Onsdag den 13de Septbr kom vi til Karlstad. Begge disse Dage havde vi hat deiligt Reiseveir og rummelig Kupé, saa vi uforstyrret af Medreisende i Ro og Mag kunde betragte de fagre Landskaber og dyrkede Marker, de industrielle Anlæg og Kommunikationsforhold vi passerede. Ganske eiendommeligt var det paa vor Tour midt imellem de store Indsjøer Vennern og Vettern paa en næsten uoverskuelig opdyrket Slette at se en Række Skibe bevæge sig fremover i Retning tværs paa vor Jernbanelinje. Det daværende store Kanal anlæg er ogsaa skikket til at vække Beundring. Saavel i Malmö som i Jönköping og Karlstad gik vi noget omkring og besaa disse Byer, der gjorde Indtryk af at staa i stærk spirende Udvikling. Alt, hvad vi saa, gjorde Indtryk af Vinskibelighed, Driftighed og Dytighed hos vore svenske Brødre, som ogsaa i sin Optræden og Omgang vidste at vinde vor Sympati og aftvinge os Beundring.

Torsdags Morgen 14/9 reiste vi tidlig afsted med Toget til Kristiania, spiste Frokost i det smuktbeliggende Arvika og kom om Aftenen hjem til Kristiania, hvor vi paa Stationen modtoges af Lindemans Familie, som sammen med min Søster ønskede os velkommen hjem og glædede sig over vor gode Forfatning og vellykkede Reise.

Kort Tid efter vor Tilbagekomst skrev jeg en Beretning for «Morgenbladet» om Lindemans Kunstreise; men Hr Friele, som var i slet Humør, modtog den med Uvillie og yttrede, at hvis Lindeman ønskede sin Reise beskrevet, saa havde Bladet egne Referenter, som Lindeman kunde henvende sig til. Han vilde dog se paa mit Produkt, sagde han, og tok det med sig; men ind i Bladet kom det ikke, og jeg fik det heller ikke tilbage.